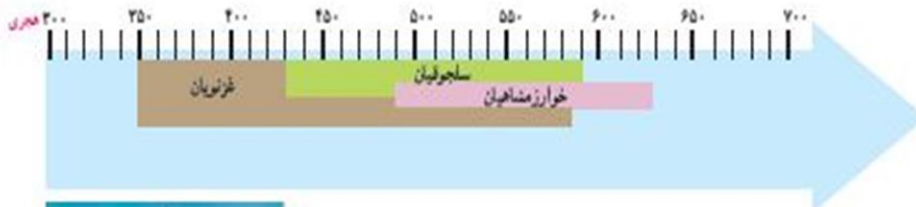

وزیران کاردان، شهرهای آباد

ورود ترکان به ایران

ترکان مردمی بودند که در نواحی شمال شرقی ایران زندگی می‌کردند. آنها زندگی قبیله‌ای داشتند و کار اصلی‌شان دامداری بود. با گسترش دین اسلام تا منطقه‌ی ماوراءالنهر، ترکان مسلمان شدند و بعضی از قبایل ترک به تدریج به داخل ایران رفت و آمد می‌کردند. برخی از ترکان با استفاده از استعدادها و توانایی‌های خود به دربار پادشاهان نفوذ کردند و به مقامات مهمی چون فرماندهی سپاه رسیدند. آنان پس از مدتی موفق شدند سلسله‌های غزنویان، سلجوقیان و خوارزمشاهیان را تشکیل دهند.

مناره‌ی دوری غزنویان غزنین، افغانستان

غزنویان

مشهورترین فرمانروای غزنوی، سلطان محمود غزنوی بود. یکی از کارهای مهم سلطان محمود، لشکرکشی به هند بود. او چند بار به آن سرزمین لشکر کشید؛ در آنجا بتخانه‌ها را خراب کرد و گنج‌های فراوانی را به غارت برد و بعد به ایران بازگشت. پس از سلطان محمود، پسرش سلطان مسعود به حکومت رسید.

نام: آذر	نام خانوادگی: محققی	استاد مربوطه: جناب آقای دکتر جمشید سروری
مقطع تدریس: ابتدایی	پایه تدریس: پنجم	موضوع تدریس: وزیران کاردان، شهرهای آباد
سال تحصیلی: ۹۸-۹۷	شماره طرح درس: (۲۰)	مدت: ۳ جلسه ۴۵ دقیقه

فعالیت های قبل از تدریس: تعیین اهداف (اهداف کلی - اهداف جزئی)

❖ اهداف کلی درس

✓ آشنایی دانش آموزان با مردمان و حکومت های ترک زبان

❖ اهداف جزئی

- ✓ با ویژگی مردمان ترک آشنا شوند.
- ✓ با ویژگی حکومت غزنویان آشنا شوند.
- ✓ با ویژگی حکومت سلجوقیان آشنا شوند.
- ✓ با ویژگی حکومت خوارزمشاهیان آشنا شوند.
- ✓ با آثار و بناهای تاریخی و ادبی سه حکومت ترک آشنا شوند.
- ✓ با رونق فرهنگ و هنر و شاعران در حکومت های ترک آشنا شوند.
- ✓ روند آبادی ایران و گسترش مشاغل را در دوره حکومت ترکان را بفهمند.
- ✓ روی نقشه قلمرو حکومت های ترک را بشناسند.

اهداف رفتاری در حیطه‌ی شناختی: انتظار می رود دانش آموزان در پایان این درس بتوانند

- ✓ ویژگی مردمان ترک را توضیح دهند.
- ✓ ویژگی حکومت غزنویان را توضیح دهند.
- ✓ ویژگی حکومت سلجوقیان را توضیح دهند.
- ✓ ویژگی حکومت خوارزمشاهیان را توضیح دهند.
- ✓ آثار و بناهای تاریخی و ادبی سه حکومت را نام ببرند.
- ✓ در خصوص رونق فرهنگ و هنر و شاعران در سه حکومت توضیح دهند.
- ✓ روند آبادی ایران و گسترش مشاغل در حکومت ها را توضیح دهند.
- ✓ از روی نقشه قلمرو حکومت ها را نشان دهند.

اهداف رفتاری در حیطه‌ی عاطفی: انتظار می رود دانش آموزان در پایان این درس بتوانند

- ✓ نسبت به ویژگی های مردمان ترک توجه نشان دهند و به دستاوردهای مثبت آن علاقمند شوند.
- ✓ نسبت به ویژگی های حکومت غزنویان توجه نشان دهند و به دستاوردهای مثبت آن علاقمند شوند.
- ✓ نسبت به ویژگی های حکومت سلجوقیان توجه نشان دهند و به دستاوردهای مثبت آن علاقمند شوند.
- ✓ نسبت به ویژگی های حکومت خوارزمشاهیان توجه نشان دهند و به دستاوردهای مثبت آن علاقمند شوند.

- ✓ نسبت به آثار و بناهای تاریخی، ادبی حکومت ها علاقمند شوند.
- ✓ نسبت به فرهنگ و هنر و شاعران در حکومت ها علاقمند شوند.
- ✓ نسبت به روند آبادی ایران و گسترش مشاغل در حکومت ها توجه نشان دهند.
- ✓ به یاد گیری نقشه قلمرو حکومت ها توجه نشان دهند.

تعیین اهداف رفتاری در حیطه‌ی روانی - حرکتی: انتظار می رود دانش آموزان در پایان این درس بتوانند

- ✓ در مورد ویژگی های فرهنگی، مذهبی، آداب و رسوم و دستاوردهای مهم مردمان ترک به صورت تحقیق چند صفحه ای کنند و به کلاس ارائه دهند.
- ✓ در مورد لشکر کشی ها و دستاوردهای مهم حکومت غزنویان تحقیق کنند و به صورت جزوه ارائه دهند.
- ✓ در مورد لشکر کشی ها و دستاوردهای مهم حکومت سلجوقیان تحقیق کنند و به صورت جزوه ارائه دهند.
- ✓ در مورد لشکر کشی ها و دستاوردهای مهم حکومت خوارزمشاهیان تحقیق کنند و به صورت پوستر ارائه دهند.
- ✓ در مورد آثارها، اماکن، معماری و دستاوردهای ادبی سه حکومت تحقیق کنند و عکس ها و تصاویر آنها را به صورت روزنامه دیواری ارائه دهند.
- ✓ در مورد فرهنگ، هنر و شاعران سه حکومت تحقیق کنند و به صورت چارت ارائه دهند.
- ✓ در مورد آبادانی، پیشرفت و مشاغل مرسوم و رایج سه حکومت تحقیق کنند و به صورت شفاهی در کلاس ارائه دهند.
- ✓ در مورد قلمرو حکومت ها نقشه های مربوطه را نقاشی کنند و به کلاس ارائه دهند.

ارزشیابی تشخیصی

- قبل از ارائه محتوا به صورت کلی چند سوال از دانش آموزان می پرسیم تا براساس اطلاعات، ظرفیت دانشی آنها نقطه شروع درس برایم مشخص شود.
- فرشته های من.. قهرمان های من...
- ✓ چه اطلاعاتی از مردمان ترک می دانید؟
 - ✓ در مورد سلسله های غزنویان، سلجوقیان و خوارزمشاهیان چه اطلاعاتی دارید؟
 - ✓ در مورد دانش، هنر، معماری، مذهب در این سه حکومت چی می دانید؟
 - ✓ در مورد نحوه زندگی و مشاغل که در این دوره ها رواج داشتن چه اطلاعاتی دارید؟

ایجاد انگیزه

- قبل از اینکه دانش آموزان درگیر آموزش و مطالعه مبحث جدید شوند چند دقیقه راجع به اهمیت درس با آنها صحبت می کنم تا حس کنجکاوی در آن ها غلیان پیدا کند و مشتاق یادگیری شوند.

کدام یک از شماها وقتی که کنار مامان و بابا یا مامان بزرگ و بابا بزرگ نشستید در مورد کودکی و گذشته آن ها ازشون سوال میپرسید؟ اینکه کدام شهر یا روستا به دنیا آمدند؟ در مورد ویژگی هایی شهر یا روستا محل تولد و محل زندگیشون پرسیدید؟ اینکه کجای ایران بوده؟ بزرگ بوده.. کوچک بوده؟ با چه زبانی و لهجه صحبت می کردند؟ در مورد سبک زندگی، اماکن مذهبی، آثار تاریخی و جاهای دیدنی در مورد مفاخر آن شهر یا روستا؟ در مورد شغل هایی در آن منطقه وجود داشته؟ وقتی این اطلاعات بدست می آوری احساس نمی کنید که خیلی اطلاعاتتون بالا رفته؟ اینکه تجربیات بیشتری بدست آوردید؟ اینکه شاید تو یک موقعیتی همین تجارب کمک حال شما باشه؟ یک مثال بزنم وقتی راجع به مشاغل گذشته و بومی آشنا می شوید شاید همین جرقه ای باشه وقتی بزرگ شدید همان شغل انتخاب کنید؟ دخترای گل آیا با نظر من موافقید؟

یا مثال دیگه، کدام یک از شماها سریال های تاریخی کنار مامانی و بابایی دیده؟ بنظرتون هدف از ساخت این سریال چی بوده؟ با ساخت این مجموعه خواستند اتفاقاتی که در گذشته افتاده را به بقیه نشان دهند تا نه تنها افراد کشور خودشون بلکه بقیه کشورها هم راجع به هویت و سرگذشتون اطلاعات بدست بیاورند.

حالا فرشته های من با این تفاسیر دوست دارید در مورد گذشته های خیلی دور از کشور خودمان هم اطلاعات بدست بیارید؟ اینکه در آن زمان های خیلی دور چه اتفاقاتی برای کشور ایران افتاده؟ چه مردمانی زندگی می کردند؟ چه کارهایی انجام می دادند؟ چه جنگ هایی اتفاق افتاده؟ چه دستاوردهایی داشتند؟ چقدر خوبه در مورد گذشته کشورمون اطلاعات بدست بیاوریم و بتونیم این اطلاعات به اشتراک بذاریم. شما میتونید به عنوان یک سفیر عمل کنید که نه تنها در حفظ آثار به جا مانده تلاش کنید بلکه به خیلی از افراد هم آموزش بدهید.

پیش سازمان دهنده ها

دختر یا پسرهای خوب من... در این درس قرار با هم در مورد اقوام ترک که در یک دوره زمانی وارد کشور ایران شدند گفتگو کنیم. در کنار هم در مورد سلسله هایی که بعد از ورود ترکان در ایران به وجود آمد و در مورد آثار، اماکن و اتفاقاتی در آن زمان افتاده صحبت کنیم. در واقع بعد آموزش این درس توانایی پاسخگویی این گونه از سوالات (ویژگی مردمان ترک را توضیح دهید، ویژگی حکومت غزنویان را توضیح دهید، ویژگی حکومت سلجوقیان را توضیح دهید، ویژگی حکومت خوارزمشاهیان توضیح دهید، آثار و بناهای تاریخی و ادبی سه حکومت ترک را نام ببرید، رونق فرهنگ و هنر و شاعران در حکومت های ترک را شرح دهید، روند آبادی ایران و گسترش مشاغل را در دوره حکومت ترکان را شرح دهید و قلمرو حکومت های ترک را ترسیم کنید) خواهید داشت.

فعالیت های حین تدریس

❖ مهارت آغازین

یک فیلم کوتاه ۲ دقیقه ای به دانش آموزان نشان می دهیم، این فیلم کوتاه روند تغییر نقشه ایران طی دوره های مختلف را نشان می دهد.

❖ انتخاب روش تدریس و ارائه درس

روش سخنرانی و فعالیت گروهی

- من: حُب دخترای من بریم سراغ درس امروز..
- من: از همتون میخوام که به این فیلم دو سه دقیقه ای خوب نگاه کنید...
- من: دخترای گلم چه برداشتی از این فیلم داشتید..؟
- نازنین: اجازه خانوم مگه شکل کشور ما شبیه گربه نیست؟
- من: چرا دخترم، شبیه گربه است..
- نازنین: پس خانوم چرا توی فیلم این شکلی نبود؟ مدام شکلش عوض میشد؟
- بچه ها: بله خانوم راست میگن.. چرا نقشه عوض میشه؟ کوچیک و بزرگ میشه؟
- من: آفرین به دقت و توجهتون دخترای گل..
- من: خب بچه های گلم حالا به من نگاه کنید، همه صورت ها به سمت من باشه.. آفرین به شما که خیلی خوب به فیلم دقت کردید..
- من: حالا می خواید بدونید چرا نقشه کشورمون در گذشته متفاوت بوده؟
- بچه ها: بله خانوم خیلی دوست داریم بدونیم..

- من: پس با دقت به حرفام گوش کنید..
- من: راستی بچه ها اعضای هر گروه کنار هم نشستند..
- بچه ها: بله..
- من: از هر گروه یه نفر بیاد یک فلش کارت از روی میز من برداره و ببر پیش گروه خودش..
- من: دخترای قشنگ من حالا همه آماده اید درس شروع کنم؟
- بچه ها: بله خانوم آماده ایم...
- من: بسم... الرحمن الرحیم
- من: خب امروز میخوام براتون یه داستان واقعی از گذشته ها تعریف کنم، دوست دارم شما با دقت به حرفام گوش کنید و تو بحث شرکت کنید و نظراتتون بگید..
- من: یکی بود یکی نبود غیر از خدای مهربون هیچکس نبود..
- بچه ها: آخ جون خانوم معلم واقعا می خوامی بهمون قصه بگی..
- من: بله ولی این داستان واقعیست نه خیالی!!..
- من: کتاب های مطالعات روی میز بذارید و درس بیست باز کنید تا هر موقع گفتم به کتاب نگاه کنید..
- من: دخترای من در گذشته های دور مردمانی بودند که به صورت قبایل در نواحی شرقی و دوردست های آسیای مرکزی زندگی می کردند آن ها ترک زبان و کار اصلیشون دامداری بود.. در دوره ی ساسانیان همین قبایل ترک به ایران حمله ور شدند ولی در مواجهه با ایرانیان شکست خوردند و عقب کشیدند، بعد از اینکه دین اسلام آمد سپاهان مسلمان در آسیای مرکزی و سرزمین های ترک پیشروی کردند به همین دلیل تعداد زیادی از ترکان مسلمان شدند، مسلمانان یک مدتی دست از کشورگشایی و فتح جدید کشیده بودند که ترکان مجدد به مرزهای ایران حمله ور شدند که امیران و بزرگان مسلمان ایرانی یا خودشون از مرزها محافظت می کردند یا از ترکانی که مسلمان شدند برای محافظت از مرزها استفاده می کردند، زمانی که برخی از ترکان به دست افراد مسلمان (ترکان مسلمان) دستگیر شدند از آن ها خواستند که رهایشان کنند اما مسلمانان گفتند در صورتی بخشیده می شوند که همگی مسلمان شوند.. بچه ها چرا این درخواست داشتند؟ بنظرتون افراد ترک زبان قبول کردند؟
- مریم: اجازه خانوم به نظر من قبول کردند تا جونشون نجات دهند..
- فاطمه: نه خانوم قبول نکردند و همگی کشته شدند..

- من: مریم و فاطمه ممنونم که تو بحث شرکت می کنیدی... خب بقیه بچه ها؟؟
- من: بچه ها نگفتید چرا از شون خواستند که مسلمان شوند؟
- سارا: خب خانوم شاید میخواستند دین اسلام ترویج بدهند..
- مریم: خانوم نمی دونیم میشه خودتون بگید؟..
- من: مرسی از اینکه با دقت به حرفام گوش می کنید و نظراتتون میگوید.. از این بابت خوشحالم..
- من: بچه ها قبول کردند که مسلمان شوند، چون به این فکر بودند وقتی همه ترکان مسلمان شوند بین آن ها اتحاد بزرگی به وجود می آید، عزتشون افزایش پیدا می کنه، آن ها دنبال این بودند که خودشون به بقیه اثبات کنند، جالبه برخی از این ترکان که مسلمان شده بودند به فرماندهی سپاه برگزیده شدند، به همین بهانه های مختلف ترکان وارد ایران می شدند و جمعیت آن ها روز به روز در ایران افزایش پیدا می کرد.. و به این ترتیب بعد مدتی ترکان توانستند سلسله های غزنویان، سلجوقیان و خوارزمشاهی را تشکیل دهند.
- من: دخترا به اسلاید نگاه کنید.. نوشین با صدای بلند نکات این بخش از داستانی رو که نوشتم بخون.. همه دقت کنن چون بعدش مسابقه میذاریم که ببینیم دقت کی بیشتره..
- نوشین: ۱. گذشته های دور مردمانی بودند که به صورت قبایل در نواحی شرقی و دوردست های آسیای مرکزی زندگی می کردند.. ۲. آن ها ترک زبان و کار اصلیشون دامداری بود.. ۳. در دوره ی ساسانیان همین قبایل ترک به ایران حمله ور شدند ولی در مواجهه با ایرانیان شکست خوردند و عقب کشیدند.. ۴. بعد از اینکه دین اسلام آمد سپاهان مسلمان در آسیای مرکزی و سرزمین های ترک پیشروی کردند به همین دلیل تعداد زیادی از ترکان مسلمان شدند.. ۵. مسلمانان یک مدتی دست از کشورگشایی و فتح جدید کشیده بودند که ترکان مجدد به مرزهای ایران حمله ور شدند که امیران و بزرگان مسلمان ایرانی یا خودشون از مرزها محافظت می کردند یا از ترکانی که مسلمان شدند برای محافظت از مرزها استفاده می کردند.. ۶. زمانی که برخی از ترکان به دست افراد مسلمان (ترکان مسلمان) دستگیر شدند از آن ها خواستند که رهایشان کنند اما مسلمانان گفتند در صورتی بخشیده می شوند که همگی مسلمان شوند.. ۷. ترکان قبول کردند که مسلمان شوند، چون به این فکر بودند وقتی همه ترکان مسلمان شوند بین آن ها اتحاد بزرگی به وجود می آید، عزتشون افزایش پیدا می کنه، آن ها دنبال این بودند که خودشون به بقیه اثبات کنند.. ۸. برخی از این ترکان که مسلمان شده بودند به فرماندهی سپاه برگزیده شدند، به همین بهانه های مختلف ترکان وارد ایران می

شدند و جمعیت آن ها روز به روز در ایران افزایش پیدا می کرد.. ۹. به این ترتیب بعد مدتی ترکان توانستند سلسله های غزنویان، سلجوقیان و خوارزمشاهی را تشکیل دهند.

- من: دخترا چند تا سوال میپرسم ببینم دقت کی بیشتره.. آماده اید؟؟

- بچه ها: آماده ایم

- من: ترکان در کدام نواحی زندگی می کردند؟

- بچه ها: شمال شرقی ایران..

- من: احسنت..

- من: ترکان به چه شکل زندگی می کردند؟

- بچه ها: قبیله ای

- من: عالی.. آفرین

- من: ترکان به مقامات مهمی همچون؟

- بچه ها: فرماندهی سپاه رسیدند..

- من: درود بر دخترای من...

- من: خب دخترای گل.. با توجه به توضیحات داده شده، هر گروه هر چند تا نکته میتونه تا اینجا بحث در فلش

کارت ها یادداشت کنه، به تصادف یکی یا دو تا از گروه ها میخوایم بیان پای تابلو و نکات را بلند بخواند تا بقیه هم استفاده کنند.

- من: بچه ها یادداشت کردید؟

- بچه ها: نوشتیم..

- من: پس از گروه یاسمن یکی بیاید پای تابلو..

- زهرا: ما متوجه شدیم ترکان به صورت قبیله ای زندگی می کردند، محل زندگیشون در نواحی شرقی آسیای مرکزی

بود، به زبان ترکی صحبت می کردند، کار اصلیشون دامداری بود..

- من: بچه ها نکاتی که زهرا گفت صحیح بود؟

- بچه ها: بله خانوم، فقط چند تا نکته دیگه هم داره..

- من: زهرا از تو و هم گروهی های عزیزت ممنونم

- من: از گروه شقایق یک نفر بیاد پای تابلو و نکات گفته نشده رو بگه..
- عسل: قبایل ترک زبان چند باری به ایران حمله کردند ولی موفق نشدند و بعد از رواج اسلام برخی از آن ها مسلمان شدند و تعدادی از آن ها در ایران فرمانده سپاه شدند..
- من: بچه ها گفته های عسل صحیحه؟
- بچه ها: بله خانوم..
- من: عسل از تو و هم گروه های عزیزت ممنونم..
- بچه ها: خانوم ما هم میخوایم بیایم پای تابلو...
- من: آخر کلاس فلش کارت ها را جمع می کنم و مطالعه می کنم، اگر صحیح نوشته باشید به آن ها امتیاز خواهم داد..
- من: خب بچه ها حالا بریم سراغ اولین سلسله ترک زبان ها (غزنویان)... همه حواس ها پیش منه؟؟
- بچه ها: بله خانوم..
- من: همه پر انرژی؟
- بچه ها: بله خانوم..
- من: در دروه سامانیان اسم یکی از فرماندهان آلپ تکین بود که در اواخر عمرش از دولت سامانی ناراضی شد و به شهر غزنین رفت.. بچه کتابتون نگاه کنید به نقشه صفحه ۹۳ توجه کنید، غزنین دیدید؟
- بچه ها: بله خانوم دیدیم..
- من: آفرین به شما.. آلپ تکین به این منطقه رفته بود.. او همراه بقیه فرمانده هان از غزنین به جنگ با بت پرستان می رفتند، بعد مدتی آلپ تکین مرد و پسرش سبک تکین به جانشینی رسید، بخاطر اینکه آن ها در شهر غزنین حکومت می کردند اسم حکومتشون غزنویان گذاشتند.. بزرگترین فرمانروای غزنویان (سلطان محمود غزنوی) بود، او قلمرو غزنویان از غزنین فراتر برد. سلطان محمود به سیستان لشکر کشید بقایای صفاریان برانداخت و آن منطقه رو به تصرف در آورد حالا مجدد به نقشه نگاه کنید؟ سیستان پیدا کردین؟
- بچه ها: بله..
- من: حالا سر بالا به من نگاه کنید؟ خسته که نشدید؟
- بچه ها: نه خانوم!!..

- من: سلطان محمود به خراسان و ماورالنهر لشکر کشید آن مناطق را هم تصرف کرد و قسمتی از آل بویه را هم تصاحب کرد. دوباره به نقشه نگاه کنید؟ خراسان و آل بویه را پیدا کنید؟ خب به علامت کوچیک کنارشون بزنید؟ انجام دادید؟ خب بچه ها یکی از فتوحات اصلی سلطان محمود لشکر کشی به هندوستان بود، به بت خانه ها حمله کرد و کلی ثروت نصیبش شد، وقتی سلطان محمود به این ثروت ها می رسید شوق حمله بعدی به وجود می آمد. از حمله بت خانه های که بهش حمله کرده بود معبد سومنات بود. دخترای من یک روز سلطان محمود و یکی از ستاره شناسان گفتگو می کرد، ستاره شناس به سلطان محمود گفت که طالع و سرنوشتت برات بگم؟ در این حین ابوریحان بیرونی وارد بحث شد.. بچه میدونید ابوریحان بیرونی کیه؟

- بچه ها: نه ...!!

- فاطمه: یادمون رفته..!!

- من: ایشون دانشمند بود و در آن دوره هم فرد سرشناسی و کاردانی بود. ابوریحان به سلطان محمود گفت سرنوشت همه ی ما آدم ها را خدا مقدر می کند، همه چی دست خداست نه یک ستاره شناس چابلوس...!! سلطان محمود در جواب ابوریحان گفت پس چرا تو به ستاره شناسی و افلاک می پردازی؟؟ بچه بنظرتون ابوریحان چی گفت؟؟ ابوریحان گفت: این دانش راهنمای من به سوی خالق یکتاست. شناسایی خداوندی که تواناست و ارزشمندتر از هر ثروتی است. سلطان محمود به آرامی گفت: آری در واقع دانش و ایمان بزرگانی ایرانی چون شما باعث شده که ما بتوانیم کشور را اداره کنیم، مهارت های جنگی ما ترکان به تنهایی کافی نیست.. سلطان محمود بسیاری از دانشمندان و بزرگان ایرانی به دور خود جمع کرده بود، به زبان فارسی اهمیت زیادی قائل بود و آن را محترم می دانست، معتقد بود خود و اطرافیان ملزم به یادگیری زبان فارسی هستند، ایشون از شاعران ایرانی استقبال زیادی می کرد که معروفترین آن ها (فردوسی) بود، بچه ها شاهنامه یکی از شاهکارهای فردوسی بود. بچه ها بعد از مرگ سلطان محمود بر سر جانشینی او اختلاف های زیادی به وجود آمد ولی مسعود پسر سلطان محمود بر تخت پادشاهی نشست. ولی به اندازه پدرش با لیاقت و کاردان نبود...!! همین باعث شد که مردم و بزرگان کشور از او ناراضی باشند. سلطان مسعود بعد از اینکه مخالفان داخل کشور را سرکوب کرد، به نواحی مختلف ایران و هندوستان لشکر کشید اما او از ماورالنهر غافل شد (مرزهای شمالی قلمرو غزنویان) ترکان سلجوقی به خراسان وارد شدند و سلطان مسعود در جنگی به نام دندانقان خواست با آن ها مقابله کند که شکست خورد چون سلجوقیان لشکر پر قدرت و ماهر داشت. سرانجام دولت غزنویان به صورت یک دولت محلی در سرزمین غزنین بدون داشتن قدر و اقتداری روزگار گذراندند.

- من: همتا جان با صدای بلند نکات و خلاصه درس را از روی اسلاید بخوان..

- همتا: ۱. در دروه سامانیان اسم یکی از فرماندهان آلپ تکین بود که در اواخر عمرش به شهر غزنین رفت.. ۲. آلپ تکین، همراه بقیه فرمانده هان از غزنین به جنگ با بت پرستان می رفتند، بعد مدتی آلپ تکین مرد و پسرش سبک تکین به جانشینی رسید، بخاطر اینکه آن ها در شهر غزنین حکومت می کردند اسم حکومتشون غزنویان گذاشتند.. ۳. بزرگترین فرمانروای غزنویان (سلطان محمود غزنوی) بود، او قلمرو غزنویان از غزنین فراتر برد. سلطان محمود به سیستان لشکر کشید بقایای صفاریان برانداخت و آن منطقه رو به تصرف در آورد.. ۴. سلطان محمود به خراسان و ماورالنهر لشکر کشید آن مناطق را هم تصرف کرد و قسمتی از آل بویه را هم تصاحب کرد.. ۵. یکی از فتوحات اصلی سلطان محمود لشکر کشی به هندوستان بود، به بت خانه ها حمله کرد و کلی ثروت نصیبش شد، وقتی سلطان محمود به این ثروت ها می رسید شوق حمله بعدی به وجود می آمد.. ۶. از جمله بت خانه های که بهش حمله کرده بود معبد سومنات بود. ۷. ابوریحان بیرونی فردی دانشمند بود و در آن دوره هم فرد سرشناسی و کاردانی بود. او معتقد بود دانش راهنمایی به سوی خالق یکتاست. ۸. سلطان محمود معتقد بود دانش و ایمان بزرگانی ایرانی باعث شده که ما بتوانند کشور را اداره کنند. ۹. سلطان محمود به زبان فارسی اهمیت زیادی قائل بود و آن را محترم می دانست، و معتقد بود خود و اطرافیان ملزم به یادگیری زبان فارسی هستند..

- من: ممنون همتا.. بقیشو مرضیه بخونه...

- مرضیه: ۱۰. ایشان از شاعران ایرانی استقبال زیادی می کرد که معروفترین آن ها (فردوسی) بود، بچه ها شاهنامه یکی از شاهکارهای فردوسی بود.. ۱۱. بعد از مرگ سلطان محمود بر سر جانشینی او اختلاف های زیادی به وجود آمد ولی مسعود پسر سلطان محمود بر تخت پادشاهی نشست. ولی به اندازه پدرش با لیاقت و کاردان نبود..!! همین باعث شد که مردم و بزرگان کشور از او ناراضی باشند.. ۱۲. سلطان مسعود بعد از اینکه مخالفان داخل کشور را سرکوب کرد، به نواحی مختلف ایران و هندوستان لشکر کشید اما او از ماورالنهر غافل شد (مرزهای شمالی قلمرو غزنویان) ترکان سلجوقی به خراسان وارد شدند.. ۱۳. سلطان مسعود در جنگی به نام دندانقان خواست با سلجوقیان مقابله کند که شکست خورد چون سلجوقیان لشکر پر قدرت و ماهر داشت.. ۱۴. سرانجام دولت غزنویان به صورت یک دولت محلی در سرزمین غزنین بدون داشتن قدر و اقتداری روزگار گذراندند.

- من: چند تا سوال از تون میپرسم ببینم کدومتون میتونید با سرعت جواب بدید..! آماده اید بچه ها؟؟

بچه ها: بله خانوم معلم..

- من: اولین سوال هر کی جوابش میدونست دستش بالا ببره؟ قبول؟
- بچه ها: قبول..
- من: یکی از مهمترین کارهای سلطان محمود چی بود؟
- ستاره: خانوم اجازه لشکر کشی به هند بود..
- من: بچه ها جوابش صحیح بود؟
- بچه ها: بله..
- من: آفرین بر شما دخترای توانمندم..
- من: خب سوال بعدی؟ سلطان محمود ثروت های خود را از کجا بدست آورد؟
- مریم: بت خانه ها..
- بچه ها: همه با هم بت خانه ها
- من: به تک تک شماها افتخار می کنم.
- من: خب سوال بعدی؟ پس از سلطان محمود چه کسی به حکومت رسید؟
- زهرا: خانوم اجازه سلطان مسعود..
- من: آفرین بر شما..
- من: بچه بازم سوال بپرسم؟
- بچه ها: بله خانوم دوست داریم بپرسید..
- من: پس حالا هر گروه نکات مهم این بخش از درس را در فلش کارت ها یادداشت کنه..
- بچه ها: چشم..
- مریم: خانوم اسم اون بت خانه چی بود؟
- من: سومنات..
- ستایش: خانوم اسم ستاره شناسه ابوریحان بود؟
- من: بله دخترم..
- نگین: فردوسی شاعر بود؟
- من: بله عزیزم، اسم کتابش شاهنامه بود..

من: دخترای گل نوشتید؟

- بچه ها: بله تموم شد..

- من: از گروه نسترن یکی به نمایندگی بیاد و نکات را برای بقیه بخونه..

- مهدیه: بزرگترین فرمانروا غزنویان سلطان محمود غزنوی بود..

- بچه ها: درسته..

- مهدیه: سلطان محمود به سیستان، خراسان و آل بویه لشکر کشید و آن ها را تصرف کرد..

- من: احسنت بر تو فقط این یادآوری کنم قسمتی از آل بویه را تصرف کرد دخترم!!

- مهدیه: کار اصلی سلطان محمود لشکر کشی به هندوستان بود و از بت خانه ها ثروت زیادی بدست آورد..

- من: درود بر تو عزیزم..

- من: مهدیه یادت مونده مهمترین بت خانه اسمش چی بود؟

- بچه ها: سومنات خانوم..

- من: آفرین دخترای پر تلاشم..

- مهدیه: خانوم همینارو نوشتم

- من: به همتون افتخار میکنم، برو بشین دخترم..

- من: گروه بعدی نیلوفر یکی به نمایندگی بیاد و نکاتی را که مهدیه اشاره نکرد رو بخونه..

- المیرا: سلطان محمود از دانشمندان و بزرگان ایرانی استقبال می کرد.

- من: احسنت بر تو..

- المیرا: پسر سلطان محمود، مسعود به پادشاهی رسید

- من: عالی بود دخترم..

- المیرا: ابوریحان بیرونی به سلطان محمود گفت از دانش و علم به خدا میرسم. درسته خانوم؟

- من: بله که درست آفرین به دقتت..

- المیرا: سلطان محمود به زبان فارسی اهمیت می داد..

- من: درود بر تو دختر پر تلاشم..

- المیرا: خانوم ما همین نوشتیم..

- من: آفرین به تو و هم گروه های خوبت.. برو بشین دخترم.

- من: دخترای گلم رسیدم به سلسله سلجوقیان.. حالا ببینیم توی این دوره چه اتفاقاتی افتاده.. حواس ها جمع؟؟

- بچه ها: بله...

- من: بزرگترین سلسله ترک نژاد در ایران تاسیس شد که بنیانگذار اون فردی به نام طغرل بود، چون جد طغرل

سلجوق نام داشت اسم سلسله را سلجوقیان گذاشتند.. آن ها از دشت آسیای مرکزی در جستجوی چراگاه برای دام

های خود بودند که به تدریج وارد ماورالنهر و خراسان شدند.. سلطان محمود غزنوی در جنگی به نام دندانقان درصدد

بیرون راندن آن ها شد ولی طغرل پیروز شد.. طغرل به نواحی مرکزی ایران نفوذ کرد و همچنین شاهزاده های آل

بویه را از بین برد، قلمرو تا شام گسترش داد. بعد از طغرل برادرزاده ی او به نام آلپ ارسلان فتوحات ادامه داد و در

جنگ ملازگرد روم شرقی را شکست داد و امپراطوری روم را اسیر کرد. و تونست قسمت هایی از آسیای صغیر را به

تصرف خود در بیاره... بعد از ارسلان پسرش سلطان ملک شاه به تخت فرمانروایی نشست، او مشهورترین فرمانروای

سلجوقی بود و تونست قسمت های دیگر شام و آسیای صغیر را تصرف کنه و به این ترتیب کشور را از شرق تا چین و

از غرب تا دریای مدیترانه گسترش داد.. حالا بچه ها به کتابتون نگاه کنید، صفحه ۹۳، پایین صفحه.. دیدید؟

- بچه ها: بله خانوم دیدیم..

- من: روی نقشه قلمرو سلجوقیان کاملا مشخصه.. علامت بزیند؟ متوجه شدید دخترای من؟

- بچه ها: بله

- من: بچه ها کسی میدونه پایتخت در دوره ملک شاه کدوم شهر بوده؟

- ریحانه: فکر کنم ری بوده، روی نقشه دیدم.. درسته خانوم؟

- من: نه دخترم پایتختش اصفهان بوده، به نقشه نگاه کنید و دور نوشته اصفهان خط بکشید..

- من: دخترا در این دوره هم برای اداره کشور از وزیران خردمند و کاردان ایرانی کمک می گرفتند.. در دوره ی آلپ

ارسلان و ملک شاه خواجه نظام الملک طوسی وزیر بود.. او توانایی بالایی داشت و به آبادنی کشور خیلی اهمیت می

داد.. بچه ها کسی اسم مدرسه ای که خواجه نظام الملک طوسی ساخته می دونه؟

- بچه ها: نه نمی دونیم

- من: اسمش نظامیه بود.. صفحه ۹۴ را باز کنید؟ پایین صفحه نقاشی مدرسه نظامیه مشخصه.. مشاهد کردید دخترا؟

- بچه ها: بله دیدیم

- من: حالا نگاه ها به من.. بچه ها خواجه انقد که فرد دانا و به فکری بود به همین خاطر دشمنایی هم داشت و بعدها به دست آن ها هم کشته شد..
- من: در دوره سلجوقیان فرهنگ و تمدن اسلامی به اوج خودش رسید.. (در این دوره مقرر شد که نامه ها و فرمان های حکومتی به زبان فارسی نوشته شود).
- مریم: مگه قبلا با چه زبانی می نوشتند؟
- من: به زبان عربی دخترم...
- من: اما بعد از ملک شاه و خواجه نظام الملک طوسی سلسله سلجوقیان ضعیف شد..
- مریم و نازنین: خانوم چرا ضعیف شد؟
- من: یکی سر جانشینی ملک شاه جنگ بود و دیگری وجود اتابک ها بود..
- مریم: اتابک ها کی هستند؟ خانوم روی نقشه هم اسم اتابکان هست..
- من: مریم جان و دخترای خوبم دقت کنید.. اون زمان برای اینکه بتونند قسمت های مختلف کشور اداره کنند، شاهزاده های کم سن و سال که اصلا تجربه نداشتن همراه فردی کهن سال و باتجربه که اتابک صداشون میزدند می فرستادند، این اتابک ها وظیفه داشتن که به شاهزاده آموزش کشور داری بدهند و هم اینکه اون ناحیه را برای شاهزاده اداره کنند، به خاطر همین این افراد اختیارات زیادی داشتند و می تونستند همه کاری انجام دهند. بعضی از آن ها دنبال این بودند که شاهزاده را باب میل خودشون تربیت کنند تا غیر مستقیم تمام کارها تحت نظرشون باشه. و دوست داشتن استقلال داشته باشند یعنی تحت سلطه کسی نباشند واسه همین کم کم تفرقه افتاد و حکومت سلجوقی ضعیف شد.. بچه ها وقتی که دولت سلجوقی داشت ضعیف می شد، تجزیه می شد سلطان سنجر پسر ملک شاه به تخت پادشاهی رسیده بود و او نتونست مشکلات را حل کنه و در آخر دولت سلجوقی تبدیل به دولت های محلی شد.. همون چیزی که خیلی از اتابک ها می خواستند...
- من: دخترای گلم داستان چطور بود؟ یگانه نظرت چیه؟
- یگانه: غم انگیزه
- من: زهرا تو چطور؟
- زهرا: با نظر یگانه موافقم در اون زمان خیلی جنگ، کشت و کشتار بوده و این ناراحت کنندس..

- من: دختری من درسته که یه جاهای از داستان غم انگیزه ولی به جنبه های مثبتش هم فکر کنید.. اینکه چقد دانش و هنر در گذشته رونق پیدا کرده، در برخی موارد مردمان ایران زمین خوش درخشیدن..

- من: بچه ها صفحه ۹۴ کتاب بیارید؟ پایین صفحه تصاویر کجا نشون میده؟

- بچه ها: یکیش مسجد جامه ساوه.. یکی هم کاروان سرای رباط قره عشق، خراسان شمالی...

- من: خب این ها نمونه های آثار باستانی هستند در دوره حکومت ترک ها درست شدند.. زیر مکان ها خط بکشید..

- من: ستاره با صدای بلند نکات از روی اسلاید بخوان..

- ستاره: ۱. بزرگترین سلسله ترک نژاد در ایران تاسیس شد که بنیانگذار اون فردی به نام طغرل بود، چون جد طغرل سلجوق نام داشت اسم سلسله را سلجوقیان گذاشتند.. ۲. آن ها از دشت آسیای مرکزی در جستجوی چراگاه برای دام های خود بودند که به تدریج وارد ماورالنهر و خراسان شدند.. ۳. سلطان محمود غزنوی در جنگی به نام دندانقان در صدد بیرون راندن آن ها شد ولی طغرل پیروز شد.. ۴. طغرل به نواحی مرکزی ایران نفوذ کرد و همچنین شاهزاده های آل بویه را از بین برد، قلمرو تا شام گسترش داد.. ۵. بعد از طغرل برادرزاده ی او به نام آلپ ارسلان فتوحات ادامه داد و در جنگ ملازگرد روم شرقی را شکست داد و امپراطوری روم را اسیر کرد. و تونست قسمت هایی از آسیای صغیر را به تصرف خود در بیاره.. ۶. بعد از ارسلان پسرش سلطان ملک شاه به تخت فرمانروایی نشست، او مشهورترین فرمانروای سلجوقی بود و تونست قسمت های دیگر شام و آسیای صغیر را تصرف کنه و به این ترتیب کشور را از شرق تا چین و از غرب تا دریای مدیترانه گسترش داد.. ۷. پایتخت در دوران ملک شاه اصفهان بوده.. ۸. در این دوره هم برای اداره کشور از وزیران خردمند و کاردان ایرانی کمک می گرفتند.. ۹. در دوره ی آلپ ارسلان و ملک شاه خواجه نظام الملک طوسی وزیر بود.. او توانایی بالایی داشت و به آبادنی کشور خیلی اهمیت می داد..

- من: ستاره جان ممنونم.. بقیش شادی بخونه..

- شادی: ۱۰. مدرسه ای که خواجه نظام الملک طوسی ساخته نظامیه نام داشت.. ۱۱. در دوره سلجوقیان فرهنگ و تمدن اسلامی به اوج خودش رسید.. (در این دوره مقرر شد که نامه ها و فرمان های حکومتی به زبان فارسی نوشته شود).. ۱۲. بعد از ملک شاه و خواجه نظام الملک طوسی به دلیل جانشینی ملک شاه جنگ و دیگری وجود اتابک ها بود.. ۱۳. آن زمان برای اینکه بتونند قسمت های مختلف کشور اداره کنند، شاهزاده های کم سن و سال که اصلا تجربه نداشتن همراه فردی کهن سال و باتجربه که اتابک صداشون میزدند می فرستادند، این اتابک ها وظیفه داشتن که به شاهزاده آموزش کشور داری بدهند و هم اینکه اون ناحیه را برای شاهزاده اداره کنند، به خاطر همین این افراد

اختیارات زیادی داشتند و می توانستند همه کاری انجام دهند. بعضی از آن ها دنبال این بودند که شاهزاده را باب میل خودشون تربیت کنند تا غیر مستقیم تمام کارها تحت نظرشون باشه و دوست داشتن استقلال داشته باشند یعنی تحت سلطه کسی نباشند واسه همین کم کم تفرقه افتاد و حکومت سلجوقی ضعیف شد.. ۱۴. وقتی که دولت سلجوقی داشت ضعیف می شد، تجزیه می شد سلطان سنجر پسر ملک شاه به تخت پادشاهی رسیده بود و او نتونست مشکلات را حل کنه و در آخر دولت سلجوقی تبدیل به دولت های محلی شد.. همون چیزی که خیلی از اتابک ها می خواستند...

- من: بریم سراغ مسابقه خودمون.. چند تا سوال بپرسم ببینم کی حواسش خیلی جمع بوده؟ موافقید؟

- بچه ها: بله..

- من: بزرگترین سلسله ترک نژاد چی بود؟

زهرا: سلجوقیان

- من: آفرین بر تو..

- من: بنیان گذار سلجوقیان کی بود؟

- زهرا: طغرل..

- من: آفرین زهراجان..

- من: همه با هم قلمرو سلجوقیان در زمان ملکشاه از کجا تا کجا بود؟

- بچه ها: از شرق به چین از غرب به دریای مدیترانه..

- من: احسنت به همتون..

- من: همه با هم یکی از وزیران ایرانی در دوره سلجوقی؟

- بچه ها: خواجه نظام الملک طوسی..

- من: عالی بودید..

- من: اسم مدرسه ای که خواجه ساخت چی بود؟

- بچه ها: نظامیه...

من: صد آفرین به دخترای همیشه خوبم.. حالا فرشته های من با هم گروهی خودتون نکات مهمی که یاد گرفتید روی

فلش کارت ها یادداشت کنید تا تصادفی یکی دو تا از گروه ها بیان پای تابلو و نکات براتون بازگو کنند...

- من: از گروه نسترن یکی بیاد پای تابلو و نکات را به بقیه دوستانش بگه..

- مریم: بزرگترین سلسله ترک نژاد سلجوقیان بود.. بنیان گذار سلجوقیان طغرل نام داشت.. سلطان ملک شاه مشهورترین فرمانروای سلجوقی بود.. پایتخت در دوره سلطان ملک شاه اصفهان بود.. خانوم تا اینجا نوشتیم..

من: آفرین بر شما.. ممنونم

- من: از گروه زنبق یک نفر بیاد پای تابلو نکات که مونده بگه..

- زهرا: وزیر ملک شاه خواجه نظام الملک طوسی بود.. مدرسه ای به نام نظامیه تاسیس کرد.. در دوره سلجوقی به زبان فارسی اهمیت زیادی می دادند.. بخاطر افرادی به نام اتابک و دعوا سرجانشینی ملک شاه باعث شد سلسله سلجوقی ضعیف بشه..

- من: احسنت بر شما.. متشکرم..

- من: بچه ها ممنونم از اینکه با دقت به صحبت های من گوش می کنید و در فعالیت ها شرکت می کنید.. خب بریم سراغ مبحث بعدی... کی حاضره؟؟

- بچه ها: خانوم ما..

- من: آخرین سلسله خوارزمشاهیان هست.. وقتی به این دوره می رسیم ناراحت و غمگین میشیم...

- سنا: چرا خانوم؟

- من: الان توضیح میدم دخترم.. سرزمین خوارزم در شمال ماورالنهر (دریاچه آرال) قرار داشت.. و به خاطر اینکه کنار رور جیحون بود دارای کشاورزی پر رونق و جمعیت زیاد بود و بعدها هم تجارت در این سرزمین رواج پیدا کرد.. برای اداره خوارزم حکمایی از طرف سلجوقیان انتخاب می شدند و دارای اختیارات زیادی بودند و به آن ها خوارزمشاه می گفتند.. در دوره حکومت اتسز خوارزم مستقل شد و از حکومت سلجوقی اطاعت نکرد.. بعد از اتسز نوه اش تکش به حکومت رسید و با لشکرکشی به خراسان و مرکز ایران طغرل سوم را شکست داد (آخرین پادشاه سلجوقی بود) و بر قسمت های زیادی از ایران مسلط شد.. بعد از تکش پسرش سلطان محمد خوارزمشاه به تخت پادشاهی رسید، مادر سلطان محمد از او راضی نبود.. از نظر مادر سلطان محمد خوش گذران بود.. مادر میگفت چرا اتابکان از تو حساب نمیبرن.. چرا خلیفه عباسی نابود نمیکنی.. مردم گاه بی گاه در داخل کشور شورش می کنند و تو کاری نمیکنی... خلاصه به دستور سلطان محمد دیواری دفاعی بسیار از شهرها نابود شد، شورش مردم سرکوب شد ولی مشکلات زیادتر شد.. مردم ناراضی بودند.. همین باعث ضعیف شدن حکومت خوارزم شد.. او دشمنان خارجی سرکوب کرد مثل خلیفه عباسی.. قراختایان.. سلطان محمد به پسر بزرگش جلال الدین گفت سردار لشکری برای نبرد با قراختایان باش

ولی مادر سلطان محمد اجازه نداد و از طرفی هم جلال الدین به پدر گفت به گفته ی تکش با قراختایان جنگ نکنید آن ها صد بزرگی بر بیابان گردان شرور هستند.. نه مادر و نه سلطان محمد حرف جلال الدین را گوش ندادند و بزرگترین اشتباه سلطان محمد همین تصرف کشور قراختایان بود زیرا ایران را با مغول ها همسایه می کرد... مغول ها آدم های بی رحمی بودند.. سرزمین مغول ها در شمال کشور چین و جنوب سیبری با آب و هوای خشک بود.. همزمان با سلطان محمد شخصی به نام تموچین (چنگیز خان) هم می نامیدند.. این فرد تمام مغولستان را تصرف کرد و در ابتدا به چین حمله کرد و آنجا را فتح کرد.. چنگیز خان چند تا بازرگان همراه با چندین شتر با بار سکه و طلا و سیم و زر و ابریشم.. برای تجارت با ایران فرستاد.. آن ها ابتدا وارد شهر اترار شدند.. حاکم اترار آن ها را دستگیر کرد و به سلطان محمد گفت این ها جاسوسان مغول هستند و منتظر دستور از ایشان هستیم..(بچه ها در صورتی که جاسوس نبودند.. حاکم اترار به دروغ گفت جاسوسن).. حاکم اترار با مادر سلطان محمد همدست بود و به دروغ پاپوش درست کردند و این بازرگانان را کشتند.. بعد مدتی سفیری از جانب چنگیز خان آمد و از سلطان محمد در خواست که قاتلین بازرگانان را می خواهم.. مادر سلطان محمد به سفیر گفت شما بیابان گردان وحشی از آن سر دنیا آمدید که سر نزدیکان ما را با خود ببرید؟؟ فرستاده گفت دست خالی برم ؟ مادر گفت سرت را روی دستات می گذاریم تا دست خالی نری... چنگیزخان از حرفای مادر سلطان محمد ناراحت شد و گفت جواب سرزمین ایران خواهم داد، ایران تصاحب می کنم و مردم آن را خواهم کشت و تمام آبادی ها را ویران خواهم کرد.. چنگیزخان منتظر بهانه بود که از نابسامانی دولت خوارزمشاهی، نارضایتی مردم و کشتن بازرگانان استفاده کرد.. سلطان محمد به بهانه تصمیم گیری به جزیره ای در دریای خزر رفت.. در واقع فرار کرد.. دستور داد که ارتش بزرگ ایران تقسیم شود و در پادگان های نظامی جای بگیرند و همین امر نظم ارتش بهم زد و باعث شد مغولان به راحتی به پادگان ها حمله کنند و آن ها را از بین ببرند.. شهرهای بزرگ مثل سمرقند، بخارا، مرو، هرات و نیشابور به دست چنگیزخان افتاد.. کاری هم از دست مردم ایران بر نیامد.. مغولان تمام آثار و بناهای تاریخی از بین برند و برخی به غارت بردند.. سلطان محمد به اشتباه خود پی برد و پسرش جلال الدین را به عنوان سلطان معرفی کرد و خودش در جزیره درگذشت.. مادر سلطان محمد هم بدست مغولان دستگیر و کشته شد...جلال الدین تونست در جنگ های متعددی پیروزی بدست بیاره و افسانه شکست ناپذیری چنگیزخان را از بین بیره اما چون مغولان زیاد بودند و جلال الدین کمکی نداشت عقب نشینی کرد... درسته که مغولان تونستن بخش زیادی از ایران تصرف کنند و ویران کنند اما دخترای من نتونستند روح پر ایمان، استقلال طلبی و علم

دوستی مردم ایران را نابود کنند... خب بچه ها صفحه ۹۵ نگاه کنید.. بالای صفحه نقشه قلمرو خوارزمشاهیان مشخص شده.. ببینید چقدر پهناوره؟؟

- بچه ها: دیدیم خانوم.. چقد ایران بزرگه بوده..

- من: بچه ها حالا متوجه شدید چه اتفاقاتی در گذشته افتاده و چرا نقشه ایران مدام تغییر می کرده؟

- بچه ها: بله خانوم خیلی جالب بود..

- من: دخترا پایین صفحه هم راجع به شغل هایی که در گذشته صحبت کرده؟ برام بخونید؟

- فاطمه: خانوم نوشته سفالگری، آهنگری، بافندگی و تجارت رواج داشته..

- من: آفرین دخترم درسته...

- من: یگانه با صدای بلند نکات از روی اسلاید بخوان..

۱. سرزمین خوارزم در شمال ماورالنهر (دریاچه آرال) قرار داشت.. به خاطر اینکه کنار رور جیحون بود دارای کشاورزی پر رونق و جمعیت زیاد بود و بعدها هم تجارت در این سرزمین رواج پیدا کرد..۲. برای اداره خوارزم حکمایی از طرف سلجوقیان انتخاب می شدند و دارای اختیارات زیادی بودند و به آن ها خوارزمشاه می گفتند..۳. در دوره حکومت اتسز خوارزم مستقل شد و از حکومت سلجوقی اطاعت نکرد..۴. بعد از اتسز نوه اش تکش به حکومت رسید و با لشکرکشی به خراسان و مرکز ایران طغرل سوم را شکست داد (آخرین پادشاه سلجوقی بود) و بر قسمت های زیادی از ایران مسلط شد..۵. بعد از تکش پسرش سلطان محمد خوارزمشاه به تخت پادشاهی رسید، مادر سلطان محمد از او راضی نبود.. از نظر مادر سلطان محمد خوش گذران بود.. مادر میگفت چرا اتابکان از تو حساب نمیبرن.. چرا خلیفه عباسی نابود نمیکنی.. مردم گاه بی گاه در داخل کشور شورش می کنند و تو کاری نمیکنی...۶. به دستور سلطان محمد دیواری دفاعی بسیار از شهرها نابود شد، شورش مردم سرکوب شد ولی مشکلات زیادتر شد.. مردم ناراضی بودند.. همین باعث ضعیف شدن حکومت خوارزم شد..۷. او دشمنان خارجی سرکوب کرد مثل خلیفه عباسی.. قراختایان..۸. سلطان محمد به پسر بزرگش جلال الدین گفت سردار لشکری برای نبرد با قراختایان باش ولی مادر سلطان محمد اجازه نداد و از طرفی هم جلال الدین به پدر گفت به گفته ی تکش با قراختایان جنگ نکنید آن ها صد بزرگی بر بیابان گردان شرور هستند.. نه مادر و نه سلطان محمد حرف جلال الدین را گوش ندادند و بزرگترین اشتباه سلطان محمد همین تصرف کشور قراختایان بود زیرا ایران را با مغول ها همسایه می کرد...۸. مغول ها آدم های بی رحمی بودند.. سرزمین مغول ها در شمال کشور چین و جنوب سیبری با آب و هوای خشک بود..۹. همزمان با سلطان

محمد شخصی به نام تموچین (چنگیز خان) هم می نامیدند.. این فرد تمام مغولستان را تصرف کرد و در ابتدا به چین حمله کرد و آنجا را فتح کرد.. ۱۰. چنگیز خان چند تا بازرگان همره با چندین شتر با بار سکه و طلا و سیم و زر و ابریشم.. برای تجارت با ایران فرستاد.. آن ها ابتدا وارد شهر اترار شدند.. حاکم اترار آن ها را دستگیر کرد و به سلطان محمد گفت این ها جاسوسان مغول هستند و منتظر دستور از ایشان هستیم..(بچه ها در صورتی که جاسوس نبودند.. حاکم اترار به دروغ گفت جاسوسن).. حاکم اترار با مادر سلطان محمد همدست بود و به دروغ پاپوش درست کردند و این بازرگانان را کشتند..

- من: ممنونم یگانه.. بقیش فاطمه بخونه...

- فاطمه: ۱۱. بعد مدتی سفیری از جانب چنگیز خان آمد و از سلطان محمد در خواست که قاتلین بازرگانان را می خواهم.. مادر سلطان محمد به سفیر گفت شما بیابان گردان وحشی از آن سر دنیا آمدید که سر نزدیکان ما را با خود ببرید؟؟ فرستاده گفت دست خالی برم ؟ مادر گفت سرت را روی دستات می گذاریم تا دست خالی نری... ۱۲. چنگیز خان از حرفای مادر سلطان محمد ناراحت شد و گفت جواب سرزمین ایران خواهم داد، ایران تصاحب می کنم و مردم آن را خواهم کشت و تمام آبادی ها را ویران خواهم کرد.. ۱۳. چنگیز خان منتظر بهانه بود که از نابسامانی دولت خوارزمشاهی، نارضایتی مردم و کشتن بازرگانان استفاده کرد.. ۱۴. سلطان محمد به بهانه تصمیم گیری به جزیره ای در دریای خزر رفت.. در واقع فرار کرد.. دستور داد که ارتش بزرگ ایران تقسیم شود و در پادگان های نظامی جای بگیرند و همین امر نظم ارتش بهم زد و باعث شد مغولان به راحتی به پادگان ها حمله کنند و آن ها را از بین ببرند.. ۱۵. شهرهای بزرگ مثل سمرقند، بخارا، مرو، هرات و نیشابور به دست چنگیز خان افتاد.. کاری هم از دست مردم ایران بر نیامد.. مغولان تمام آثار و بناهای تاریخی از بین برند و برخی به غارت بردند.. ۱۶. سلطان محمد به اشتباه خود پی برد و پسرش جلال الدین را به عنوان سلطان معرفی کرد و خودش در جزیره درگذشت.. مادر سلطان محمد هم بدست مغولان دستگیر و کشته شد.. ۱۷. جلال الدین تونست در جنگ های متعددی پیروزی بدست بیاره و افسانه شکست ناپذیری چنگیز خان را از بین ببرد اما چون مغولان زیاد بودند و جلال الدین کمکی نداشت عقب نشینی کرد... درسته که مغولان تونستن بخش زیادی از ایران تصرف کنند و ویران کنند.. ۱۸. مغولان نتونستند روح پر ایمان، استقلال طلبی و علم دوستی مردم ایران را نابود کنند.. ۱۹. شغل های رایج سفالگری، آهنگری، بافندگی و تجارت بود..

- من: دخترا حالا نوبت چیه؟

- بچه ها: بریم سراغ مسابقه..

- من: پس همه موافقید؟
- بچه ها: بله موافقیم..
- من: مهمترین سلطان خوارزمشاهیان چه کسی بود؟
- سنا: سلطان محمد خوارزمشاه..
- من: درود بر تو..
- من: حکومت خوارزمشاهیان با حمله چه قومی برچیده شد؟
- نازنین: حمله مغول ها
- من: آفرین نازنینم
- من: شغل هایی که در این دوره رواج داشت؟
- بچه ها: سفالگری.. آهنگری.. بافندگی.. تجارت
- من: عالی بودید.. احسنت
- من: حالا دخترای من به صورت گروهی نکات مهم در فلش کارت ها یادداشت کنید..
- من: یکی از گروه زنبق بیاد و نکات برای بقیه دوستان بخونه..
- عاطفه: بعد از مرگ سلطان ملکشاه سلجوقی بین جانشینی او اختلاف افتاد و حکومت سلجوقی ضعیف شد.. مهمترین سلطان خوارزمشاهیان سلطان محمد بود.. خانوم این دو مورد نوشتیم
- من: لذت بردم.. احسنت به شما..
- من: یکی از گروه آلاله بیاد و نکات باقی مانده را برای دوستان بگه..
- فاطمه: اشتباه سلطان محمد حمله به قراختایان بود چون ایران با مغول همسایه شد، کشته بازرگانان باعث شد که چنگیزخان به ایران حمله کنه.. خانوم همین دو تا رو نوشتیم..
- من: بسیار عالی دخترم
- من: بچه های گل امروز متوجه شدیم که مردمان ترک زبان به چه شکل وارد ایران شدند و چگونه تونستند سه حکومت غزنویان، سلجوقیان و خوارزمشاهیان را در ایران تاسیس کنند و اینکه چه اتفاقاتی در این مدت افتاده بود را مرور کردیم.
- من: خب درس امروز تموم شد، خدا قوت دخترای گلم.. فلش کارت ها را بیارید و تحویل من بدید.. ممنون.

مهارت پرسش کردن و ارزشیابی تکوینی

- ✓ ترکان در کدام نواحی زندگی می کردند؟
- ✓ ترکان به چه شکل زندگی می کردند؟
- ✓ ترکان به مقامات مهمی همچون؟
- ✓ یکی از مهمترین کارهای سلطان محمود چی بود؟
- ✓ سلطان محمود ثروت های خود را از کجا بدست آورد؟
- ✓ پس از سلطان محمود چه کسی به حکومت رسید؟
- ✓ بزرگترین سلسله ترک نژاد چی بود؟
- ✓ بنیان گذار سلجوقیان کی بود؟
- ✓ قلمرو سلجوقیان در زمان ملکشاه از کجا تا کجا بود؟
- ✓ یکی از وزیران ایرانی در دوره سلجوقی؟
- ✓ اسم مدرسه ای که خواجه ساخت چی بود؟
- ✓ مهمترین سلطان خوارزمشاهیان چه کسی بود؟
- ✓ حکومت خوارزمشاهیان با حمله چه قومی برچیده شد؟
- ✓ شغل هایی که در سلسله ترک زبان رواج داشت؟

مهارت تمرین کردن

پایان هر بخش از تدریس از بچه ها خواستم که به صورت گروهی نکات درس را در فلش کارت ها یادداشت کنند..
روند کار به این شکل بود که همه گروه ها موظف بودند که بعد هر بخش از آموزش نکات مهم را به صورت تیتروار در فلش کارت ها یادداشت کنند و بعد به صورت تصادفی از هر گروه درخواست می شد که یک نفر به نمایندگی از گروه خودش بیاد پای تابلو و نکات کلیدی را که یادداشت کرده برای بقیه دوستانش بخونه.. ابتدا در مورد قوم ترک زبان نکات را یادداشت کردند.. بعد در مورد حکومت غزنویان نکات را یادداشت کردند.. در ادامه در مورد حکومت سلجوقیان نکات را یادداشت کنند و در آخر در مورد حکومت خوارزمشاهیان نکات را در فلش کارت یادداشت کنند.
۳۴ نفر دانش آموز در کلاس هستند که به ۸ گروه ۴ نفره تقسیم شدند.

مهارت پایان دادن درس و جمع بندی

علاوه بر این که دانش آموزان در فلش کارت ها نکات اصلی یادداشت کردند.. مجدد از دانش آموزان می خواهم کمک کنند تا خلاصه و نکات مهم را پای تابلو بنویسم..

مردمان ترک زبان: ۱. به صورت قبیله ای زندگی می کردند ۲. در نواحی شرقی سکونت داشتند ۳. دامدار بودند ۴. بعد از گسترش اسلام مسلمان شدند ۵. به مقامات مهمی چون فرماندهی سپاه رسیدند.

حکومت غزنویان: ۱. مشهورترین فرمانروای آن ها سلطان محمود غزنوی بود ۲. یکی از کارهای مهم سلطان محمود لشکرکشی به هند بود ۳. به بت ها حمله کرد و گنج های زیادی بدست آورد ۴. به دانشمندان و بزرگان ایرانی احترام قائل می شد ۵. به زبان فارسی اهمیت می داد. ۶. فردوسی شاعر بزرگ و یکی از مشهورترین افراد این دور ۷. بود بعد از سلطان محمود پسرش سلطان مسعود به حکومت رسید.

حکومت سلجوقیان: ۱. حکومتی قدرتمند بودند ۲. قلمرو وسیعی داشتند ۳. بزرگترین سلسله ترک نژاد بودند ۴. بنیانگذار سلجوقیان طغرل بود ۵. مشهورترین فرمانروای سلجوقی ملک شاه بود ۵. در زمان ملک شاه قلمرو سلجوقیان از شرق به چین و از غرب به دریای مدیترانه بود ۶. پایتخت در دوره ملک شاه شهر اصفهان بود ۷. خواجه نظام الملک وزیر ملک شاه بود ۸. مدرسه نظامیه را خواجه نظام الملک طوسی تاسیس کرد. ۹. بعد ملک شاه و خواجه نظام الملک قلمرو سلجوقیان تجزیه شد ۸. جنگ بر سر جانشینی ملک شاه و وجود افرادی به نام اتابک باعث تضعیف حکومت شد.

حکومت خوارزمشاهیان: ۱. مهمترین سلطان خوارزمشاه سلطان محمد بود ۲. در زمان قلمرو سلطان محمد ایران از سمت شرق گسترش پیدا کرد و با کشور مغول همسایه شد ۳. بزرگترین اشتباه سلطان محمد لشکر کشی به قراختایان بود.

فعالیت های پایانی تدریس: ارزشیابی پایانی

با توجه به روند کار در کلاس ارزشیابی پایانی به صورت کتبی (تستی - تشریحی) است به جلسه بعد موکول می شود تا متوجه شوم میزان ماندگاری یادگیری چقدر است و نقاط ضعف و مثبت روش آموزشی خود را بشناسم. نکته / با توجه به اینکه تمرین ها در کلاس انجام میگیرد در حین کار میزان فعالیت، یادگیری بچه ها را در نظر خواهم گرفت و طبیعتاً قبل از شروع فعالیت به دانش آموزان خواهم گفت که تمام کارها و فعالیت های آن ها امتیاز خواهد داشت.

✓ بزرگترین سلسله ترک نژاد سلجوقیان بودند.

صحیح غلط

✓ بنیانگذار حکومت سلجوقیان ارسلان بود.

صحیح غلط

سوالات کتبی صحیح و غلط

<p>✓ مشهورترین فرمانروای سلجوقی ملک شاه بود.</p> <p>صحیح ☐ غلط ☐</p> <p>✓ پایتخت ایران در زمان ملک شاه ری بود.</p> <p>صحیح ☐ غلط ☐</p> <p>✓ وزیر ملک شاه خواجه نظام الملک بود.</p> <p>صحیح ☐ غلط ☐</p>	
<p>✓ ترکان مردمانی بودند که در نواحی ایران زندگی می کردند.</p> <p>✓ ترکان زندگی داشتند.</p> <p>✓ کار اصلی ترکان بود.</p> <p>✓ برخی از ترکان با استفاده از و خود به دربار پادشاهان نفوذ کردند.</p> <p>✓ ترکان به مقامات مهمی چون رسیدند.</p> <p>✓ مشهورترین فرمانروای غزنوی بود.</p>	<p>سوالات کتبی جای خالی</p>
<p>✓ لشکر کشی به هند کار کدام فرمانروا بود؟</p> <p>۱. طغرل ۲. ارسلان ۳. مسعود ۴. محمود</p> <p>✓ سلسله سلجوقیان را چه کسی تاسیس کرد؟</p> <p>۱. ملک شاه ۲. سلطان محمود ۳. سلطان مسعود ۴. سلطان محمد</p> <p>✓ مدرسه نظامیه را چه کسی تاسیس کرد؟</p> <p>۱. فردوسی ۲. خواجه نظام الملک ۳. ملک شاه ۴. ابوریحان بیرونی</p> <p>✓ مشهورترین فرمانروای خوارزمشاهیان چه کسی بود؟</p>	<p>سوالات کتبی چهار گزینه ای</p>

۱. سلطان محمد ۲. سلطان محمود ۳. سلطان ملک شاه ۴. سلطان سنجر

- ✓ ترکان کدام سلسله را تشکیل دادند؟ نام ببرید
- ✓ کارهای مهم سلطان محمود را بنویسید؟
- ✓ قلمرو سلجوقیان در زمان ملک شاه چه بود؟
- ✓ حکومت خوارزمشاهیان چگونه شکل گرفت؟
- ✓ در دوره سلسله های ترک چه شغل هایی رواج داشت؟

سوالات کتبی تشریحی

دادن تکالیف و فعالیت های عملی

- با توجه به علاقه خود در مورد یک بخش از درس تحقیقی انجام دهند و به صورت روزنامه دیواری، بروشور، پوستر، نقشه تهیه کنند و برای این کار امتیاز قائل خواهیم شد.
- ✓ در مورد ویژگی های فرهنگی، مذهبی، آداب و رسوم و دستاوردهای مهم مردمان ترک به صورت تحقیق چند صفحه ای کنند و به کلاس ارائه دهند.
 - ✓ در مورد لشکر کشی ها و دستاوردهای مهم حکومت غزنویان تحقیق کنند و به صورت جزوه ارائه دهند.
 - ✓ در مورد لشکر کشی ها و دستاوردهای مهم حکومت سلجوقیان تحقیق کنند و به صورت جزوه ارائه دهند.
 - ✓ در مورد لشکر کشی ها و دستاوردهای مهم حکومت خوارزمشاهیان تحقیق کنند و به صورت پوستر ارائه دهند.
 - ✓ در مورد آثارها، اماکن، معماری و دستاوردهای ادبی سه حکومت تحقیق کنند و عکس ها و تصاویر آنها را به صورت روزنامه دیواری ارائه دهند.
 - ✓ در مورد فرهنگ، هنر و شاعران سه حکومت تحقیق کنند و به صورت چارت ارائه دهند.
 - ✓ در مورد آبادانی، پیشرفت و مشاغل مرسوم و رایج سه حکومت تحقیق کنند و به صورت شفاهی در کلاس ارائه دهند.
 - ✓ در مورد قلمرو حکومت ها نقشه های مربوطه را نقاشی کنند و به کلاس ارائه دهند.

نقد و بررسی درس

نقاط قوت روش تدریس

از تصاویر و نقشه ها متناسب با متن استفاده شده است.. یادگیری این درس در توان دانش آموزان است و همچنین تازگی موضوع باعث می شود آن ها علاقمند شوند و در نهایت آموختن این درس می تواند برای آن ها آسان و سودمند باشد..

نقاط ضعف

عنوان درس خیلی مناسب و جذاب نیست، مطالب به صورت پراکنده بیان شده و در واقع دارای جامعیت نیست.. بشدت خلاصه است که به عقیده بنده هر خلاصه گویی موجب یادگیری بهتر نخواهد شد.

ارائه مناسب و راهبردهای علمی جهت تقویت نقاط قوت و محاسن درس

در صورت امکان، متن به صورت داستان گونه که شخص سومی آن را روایت می کند ارائه می شد.. راجع به سبک زندگی، پوشش مردمان، مراسم های مذهبی، جشن ها، آداب و رسوم آن زمان تصویر و مطالبی ارائه داده شود.

ارائه پیشنهادهای مناسب و راهبردهای علمی جهت حذف یا تعدیل معایب و نقاط ضعف درس

عنوان درس متناسب به هدف کلی درس سنخیت داشته باشد، مطالب از انسجام و ریتم مناسب برخوردار شود. مثال: برای هر حکومت تمام ویژگی بارز که قابل فهم دانش آموزان است را بیان می کرد و بعد سراغ حکومت بعدی می رفت. بشدت کلی گویی شده، به نظرم باید سه درس راجع به این سه حکومت وجود داشت و به صورت جداگانه آموزش داده می شد.